

Nyersanyaghelyzet

A koreai háború kitörése óta a tőkés országok fegyverkezése, valamint a stratégiai tartalékolási programm hihetetlen mértékben fokozta a legtöbb nyersanyag iránti keresletet. A nyersanyagellátás kérdése a kapitalista világ egyik leg súlyosabb problémájává vált.

Az USA már a koreai háborút megelőzőleg fokozta a nyersanyagkészlet-halmozást. A koreai háború kitörését követően a nyersanyagfelvásárlás üteme meggyorsult. 1950-ben a nyersanyag-tartalékok értéke 2,719 millió dollár volt, 1951 márciusában pedig már 3,200 millió dollárra emelkedett. 1951 januártól—márciusig a kormány megegyezően annyit fordított nyersanyagfelvásárlásra, mint 1950 azonos időszakában.

Az USA stratégiai nyersanyagkészletei (millió dollár)

1946	0,237
1947	0,696
1948	1,161
1949	1,977
1950	2,719
1951 március	3,200

Forrás: Problèmes Économiques, 1951, 172. sz., 2—3. old.

Az USA a különböző nyersanyagpiacokon, mint a legerősebb fél, felvásárolta a nyersanyagokat és ezáltal a többi országok nyersanyagellátásában zavart okozott.

A vásárlás módjára jellemzők a következő példák: „Istanbulban az amerikai hadügyminisztérium megbízásából megjelent egy new-yorki cég megbízottja azzal a feladattal, hogy Törökországban vásárolja fel a rendelkezésre álló stratégiai nyersanyagokat, mindent, amit csak lehet. Párizsban szintén hivatalos amerikai megbízással megjelent egy amerikai megbízott, irodát nyitott, és különböző francia vállalatokhoz azzal a felszólítással fordult, hogy a náluk megrendelt árukat ne szállítsák le, mert neki sok dollárja

van és az amerikai kormány az árukért 20%-kal többet fizet, mint más vevő. Ezt a módszert alkalmazzák egyéb országokban is.”

Az ENSZ 1950. évi gazdasági jelentésében közölt adatok szerint, az USA 1950-ben a kapitalista világ részszükségletének 54%-át, ólomszükségletének 52%-át, ónszükségletének 50%-át és gumiszükségletének 56%-át használta fel.

Ugyancsak az ENSZ jelentéseiből állapítható meg, hogy amikor az USA-ban a fontos nyersanyagok fogyasztása emelkedett, ugyanakkor a nyugateurópai csatlós államokban a stratégiai nyersanyag-fogyasztás a háborúelőtti színvonal alá csökkent, vagy stagnált.

Fontosabb nyersanyagok fogyasztásának alakulása a nyugateurópai csatlósállamokban 1950-ben

	(Nyugat-Európa 1936—38 = 100)
Alumínium	160
Réz	100
Ólom	65
Ón	85
Horgany	90
Pamut	100
Gyapjú	125
Műselyem	185
Kén	160
Kaucsuk	175

Forrás: Economic Survey of Europe in 1950, 1951, Genf, 82. old.

Egy év távlatából most már világosan látható, hogy az amerikaiak nyersanyagvásárlásainak nemcsak az a céljuk, hogy szükségüket fedezzék és hogy tartalékokat gyűjtsenek, hanem az USA nyersanyagpolitikája kezdettől fogva arra irányult, hogy a világ nyersanyagelosztását saját kezében összpontosítva, monopóliumhelyzetet teremtsen magának a kapitalista világ nyersanyagellátásában, hogy ezáltal fokozhassa gazdasági és politikai nyomását csatlósai felé.

Az USA agresszív nyersanyagpolitika já megvalósítása céljából különböző mesterkedésekhez folyamodott. Ilyennek bizonyult pl. a koreai agressziót követő páratlan méretű nyersanyaghossz, amelyet az amerikai monopolitőke spekulációs vásárlásai váltottak ki.

Fontosabb nyersanyagok áremelkedése 1950. június 23-tól 1951. június 23-ig (százalékban)

Gyapjú	46
Gumi	100
Ón	57
Juta	83
Sisal	88
Réz	21
Ólom	49
Pamut	33
Nikkel	17
Wolfram	360

Forrás: The Statist, 1951. június 30., 904. old.

Az áremelkedés nagyfokú egyenlőtleniséget mutat. Legnagyobb az áremelkedés a wolframércnél, mivel a kínai és a koreai wolframérclelőhelyek hiánya jelentős mértékben érezteti hatását a kapitalista országok wolframércellátásában.

A sterling-tömb területéről származó nyersanyagok, így a gyapjú, gumi, ón, stb. ára az utóbbi hónapok folyamán erősen esett, ami az amerikai vásárlások letiltásának a következménye.

A „sterling-nyersanyagok“ árcsökkenése (csúcshívonal = 100)

Gyapjú	64
Gumi	61
Ón	58
Juta	81
Sisal	98

Forrás: Economic Survey of Europe in 1950, Genf, 1951, 82. old.

Az amerikai nyersanyaggyeduralom egyetlen sebezhető pontját azok a nyersanyagok képezik, amelyek a sterling-területről származnak s melyeknek árát az USA monopolistái minden erejükkel megfeszítve igyekeznek leszorítani. Ebben a harcban az USA kihasználja az angol nyersanyaghelyzet gyenge pontjait és a gazdasági nyomással egyidejűleg politikai nyomást is gyakorol az angol kormányra. Anglia a kén- és pamutellátás tekintetében teljesen az USA-tól függ.

A kénhiány érzékenyen érinti Anglia műselyem-, műtrágya-, és vegyi iparát. Az angol ipar évi kénhiányát 500 000 tonna, 1951-ben az USA csupán 275 000 tonna ként akar az angol ipar rendelkezésére bocsátani, ami a kénhiányt csupán a felét fedezi. Harold Wilson, az időközben legköszönt brit kereskedelmi miniszter, igen komoly színben ecsetelte Anglia nyersanyagellátási kilátásait. Anglia 1951 I. negyedévében csupán 81 000 tonna ként kap az USA-tól, holott nyersanyaghiányát 110 000 tonna lenne. Wilson szerint az életbeléptetendő gyártási korlátozások következtében 50 000 munkás válik munkanélkülivé. Nehézségek merültek fel a molybden, wolframérc és nikkellátás körül is, ami a polgári fogyasztást szolgáló iparágak termelésének csökkenéséhez vezetett.

Az eredménytelen nemzetközi nyersanyagkonferenciák egész sora azt mutatja, hogy a nyersanyagokért folytatott elkeseredett harc tovább folyik, egyik fél sem hajlandó engedni, és így a nyersanyagok eloszlása körüli harc az imperialista táborban a fennálló ellentétek kiéleződéséhez vezet.

Infláció a kapitalista országokban

A kapitalista országok valutakáosza és az infláció a háborús gazdálkodás következtében állandóan fokozódik. Az óriási áremelkedések, a létfenntartás állandó drágulása, bérharcok, a fogyasztási cikkek termelésének korlátozása, az államháztartás növekvő kiegyensúlyozatlansága, mindmegannyi jele a kapitalista országok gazdasági válságával kapcsolatos infláció elmélyülésének.

Az USA az 1951/52. évre előirányzott 52 milliárd dollár hadikiadást legutóbb 60,7 milliárd dollárra emelte. Anglia 1951/52-ben előirányzat szerint 1,6 milliárd fontot költ fegyverkezésre, Franciaország pedig 1,3 milliárd frankot.

Az USA költségvetési deficitje évről-évre növekszik, 1951/52. évben a költségvetési hiány 16,5 milliárd dollár. Anglia államháztartási deficitje az 1951/52.

költségvetési évre előreláthatóan 300—400 millió fontsterling, Olaszországé 343 milliárd lira, Franciaországé pedig 547 milliárd frank.

A kapitalista országok államadóssága a háborúelőttinek a sokszorosára emelkedett.

Államadósság*

Időpont	USA		Anglia		Franciaország		Olaszország	
	Millió dollár	Index	Milliárd font	Index	Milliárd frank	Index	Milliárd lira	Index
1938. év végén	37,1	100,0	7,1	100,0	421,0	100,0	146,0	100,0
1949. év közepén	252,3	681,4	25,3	356,8	3612,0	858,0	2015,0	1380,0
1950. év végén	256,7	691,0	26,4	371,8	4133,0	981,7	2609,0	1787,0

* Varga Jenő: A tőkés gazdaság a második világháború után; Federal Reserve Bulletin, International Financial Statistics adatai alapján számítva.

Ha az inflációs folyamat pénzügyi oldalát nézzük, úgy azt látjuk, hogy az USA-ban a forgalomban lévő bankjegyek összege a háborúelőtti 5—6 milliárd dollárról 1950 elején 24 milliárd dollárra, tehát majdnem az ötszörösére, a girális pénzmennyisége pedig 24 milliárd dollárról 86 milliárd dollárra, tehát több mint a háromszorosára emelkedett.

Az Egyesült Államok kormánya már a koreai fegyveres agresszió kirobbanása előtt sokmilliárd dollárt utalt ki a fegyverkezés finanszírozására, a bankok utasítást kaptak, hogy bőven hitelezzenek a haditermelés céljaira. A rövidlejáratú bankhitelek összege 1949. június 30-tól 1950 szeptemberéig 43 milliárd dollárról 56,7 milliárd dollárra emelkedett.

A koreai háború kitörése óta a fizetési eszközök — bankjegyek és a girális pénz — mennyisége fokozatosan emelkedik, ugyanakkor a polgári fogyasztást szolgáló termelést állandóan korlátozzák, ami a dollár vásárlóerejének további csökkenéséhez vezet.

Fizetési eszközök mennyisége* (milliárd dollár)

1950 július	110,9
1950 október	114,0
1950 december	118,2

* Monthly Bulletin of Statistics, 1951. június, adatai alapján számítva.

A burzsoá lapok színlelt aggodalommal kísérik az infláció kibontakozását, a pénzügyi szakemberek „ellenrendszabályokról” tanácskoznak. Természetesen hatásos rendszabályokat nem tudnak és nem is akarnak hozni, mert hiszen az infláció lehetőséget nyújt a monopólistáknek arra, hogy háborús kalandjainak ter-

heit a dolgozókra hárítsa, profitjukat pedig rekord-magasságba emelje.

Hivatalos kimutatások szerint a dollár vásárlóereje a háborúelőtti vásárlóerőhöz viszonyítva a következőképpen csökkent.

A dollár vásárlóereje (1935—39 = 100)

1946	68,5
1949. december	56,6
1950 június	47,6
1950 november	45,0
1951 eleje	44,0

Forrás: Rudé Právo, 1950. november 15., 2. old.

Az USA csatlósállamai közül az infláció Franciaországban és Olaszországban öltött katasztrofális méreteket. Franciaországban a fizetési eszközök mennyisége — főleg a folytonos pénzkibocsátás következtében — 1950 végén a háborúelőtti mennyiség 16-szorosára, Olaszországban pedig a 64-szeresére nőtt. A frank vásárlóereje a háborúelőttinek egyhúszonötöde.

Fizetési eszközök mennyisége

Időpont	Olaszország (milliárd lira)	Franciaország (milliárd frank)
1938. év vége	40,4	192,0
1949. év közepe	2133,0	2450,0
1950. év vége	2590,0	3075,0

Forrás: International Financial Statistics, 1951 május, 38. és 58. old.

Az infláció csökkenti a dolgozó tömegek reáljövendelmét, fokozza elnyomordásukat, ugyanakkor mesés nyereséget biztosít egy kis parazita réteg számára. Ennek következtében az osztályellentétek kiéleződése fokozódott és az osztályharc egyre nagyobb erővel folyik tovább.

INDIA

Gazdasági helyzet

Brit-Indiát 1947-ben két részre osztották, az ú. n. Indiai Szövetségre (Hindosztán) és Pakisztánra. Az egész ipari és az ásványi nyersanyagforrások 90%-a az Indiai Szövetség területén maradt. Pakisztán tipikus agrárország. A két ország formálisan megkapta a dominiumi alkotmányt, lényegében azonban továbbra is angol gyarmat maradt. Az Indiai Szövetség (India) burzsoá kormánya és Pakisztán nagybirtokosokból álló kormánya az angol-amerikai imperializmus kiszolgálója. A felosztás az országot mind politikai, mind gazdasági szempontból meggyengítette.

MEZŐGAZDASÁG, NÉPESSÉG

A lakosság 80%-a mezőgazdasági foglalkozású. Az angol uralom elődsdi, az ország termelőerőinek fejlődését gátló szerepe, az ország gazdasági elmaradottságában jut kifejezésre.

A mezőgazdaságban feudális viszonyok uralkodnak. A föld a nagybirtokosok, az ú. n. zamindárok kezén van, ezekkel szemben áll a nincstelen parasztlakosság sokmillió tömege. A parasztság háromnegyed részének nincs saját földje. A részesbérlet, a ledolgozás, az adósság súlyosan nehezedik az indiai parasztlakra. A zamindárok (ezzel szemben) tekintet nélkül arra, hogy ők mennyi haszonbért szednek, egy kb. 150 év óta változatlan összeget fizetnek földadó címen. Ilyen körülmények között a föld megmunkálásának módszerei nem fejlődnek.

A kettéválasztás óta az Indiai Szövetség területén a legfontosabb mezőgazdasági növények vetésterülete egyre csökken.

Fontosabb mezőgazdasági növények vetésterülete*

(1947 = 100)

Búza	87 (1949. év)
Gyapot	95 (1949. év)
Dohány	93 (1948. év)
Földi-mogyoró	94 (1950. év)

* Nachrichten für Aussenhandel. 1950. 95. sz., 7. old. adatai alapján számítva.

A megfelelő öntözés, csatornázás és gátépítés hiánya következtében fellépő árvizek, szárazság, sokszor egy-egy tartomány teljes termését semmisítik meg. 1942/43-ban Bengáliában ilyen körülmények következtében 3 500 000 ember halt éhen, az éhínséget követő járványokban pedig 1 200 000 ember pusztult el. Az idén Bihar tartományban — mely különben India legtermékenyebb tartománya volna — 20 millió embert fenyeget az éhenhalás veszélye. A Szovjetunió és Kína gabona- és rizszállítmányokkal szüntelenül segíti India éhezõ lakosságát. Ezzel szemben az USA a beígért gabonaszállítmányokért fontos stratégiai nyersanyagokat követel a szorult helyzetben lévő indiai kormánytól, Kanada pedig használhatatlan, rosszminőségű gabonát ajánlott fel.

A hivatalos statisztikák megszépített adatai szerint a halálozási arányszám 1937-től 1947-ig 1000 lélekre számítva 19—21 között mozgott. A Szakszervezeti Világszövetség adatai viszont azt mutatják, hogy amíg egy indiai város európai negyedében a halálozási arányszám 12,8, addig a bennszülött negyedben 41,1. Az átlagos élettartam 24 év. Az indiai lakosságot nem fenyegeti az „elöregedés veszélye“, a népesség „fiatal életkorú“ a szörnyű egészségügyi és élelmezési viszonyok következtében.

India lakosságának korszerinti megoszlása százalékban*

0—14 évig	40
15—44 évig	46
45—64 évig	11
65— évig	3
Összesen	100

* 1931. évi népszámlálás.

Forrás: Demographic Yearbook 1948, Lake-Success, 1949, 126. old.

A lakosság átlagos kalória fogyasztása a legalacsonyabb az egész világon. A FAO adatai szerint Indiában az egy főre eső napi élelem tápértéke 1500 kalória, 1000 kalóriával kevesebb, mint a megállapított minimális szükséglet.

IPAR

India ipara kezdetleges fokon áll, bár az ország bővelkedik nyersanyagokban. India a Szovjetunió után a világ leggazdagabb mangánérclelőhelye. Egyéb ásványi nyersanyagai a szén, vasérc, csillámpala; növényi nyersanyagai a pamut és a juta.

Felbecsült feltáratlan nyersanyagkészletek
(millió tonna)

Vasérc	4.165
Szén	26.500
Mangánérc (48—70%-os)	15—20
Bauxit	250
Magnezit	100

Forrás: Nachrichten für Aussenhandel, 1950, 23. sz., 4. old. és 49. sz., 4. old.

A különbenis fejletlen bányászat és ipar hanyatlóban van, a háborúelőtti színvonalhoz viszonyítva 1948-ban a vasérctermelés 16%-kal, a mangánérctermelés 50%-kal, a háborús csúcstermeléshez viszonyítva a nyersvastermelés 20%-kal csökkent.

India gyarmati helyzete rányomta bélyegét iparának szerkezetére. Legfőbb iparága a textilipar. A pamutiparban az orsók száma kb. 10 millió, a szövőszekek száma 200 000, a foglalkoztatott munkásoké 450 000. A kettősítés óta a pamutipar termelése is fokozatosan csökken.

Pamutszövet Pamutfonal
termelés
(1000 tonna)

1948	335	54,3
1949	298	51,4
1950	280	44,6

Forrás: Monthly Bulletin of Statistics, 1951. június, 64. és 66. old.

A nagy iparvállalatokban foglalkoztatott munkásság száma kb. 2 millió, a kézműiparban dolgozóké kb. 5 millió. A kettős kizsákmányolás alatt sínylő ipari munkásság nyomora állandóan fokozódik. 1939 óta a létfenntartási költségek 300 százalékkal, a nominálbérek azonban csupán 30 százalékkal emelkedtek. A nyilvántartott ipari munkanélküliek száma kb. 2 millió.

Az ipar az angol-amerikai monopólióké és a velük szövetségű indiai nagyburzsoázia, a Birlák, Taták és Dalmiak kezén van. India új alkotmánya megkönnyíti az amerikai tőke behatolását, amely egyre nagyobb mértékben ássa alá az angol tőke pozícióit. Indiában és

Pakisztánban 1938-tól 1948-ig az angol tőkebefektetések összege 82%-kal csökkent.

Az amerikai monopólióké a Nemzetközi Újjáépítési és Fejlesztési Bankon keresztül 1949 augusztusában 34 millió dollár, szeptemberében 10 millió dollár és 1950 áprilisában 19 millió dollár kölcsönt nyújtott Indiának „a mezőgazdaság és közlekedés fejlesztése céljából”. E kölcsönök segítségével Amerika Indiát a maga mezőgazdasági és nyersanyagfüggvényévé akarja tenni.

KÜLKERESKEDELEM

A külkereskedelmi forgalom alakulása is híven tükrözi az angol imperializmus befolyásának csökkenését, vele szemben pedig az USA befolyásának állandó növekedését.

Az USA és Anglia részesedése
India külkereskedelmi forgalmában
(százalékban)

Ország	Kivitel		Behozatal	
	1938/39	1940/50	1938/39	1940/50
Anglia	34	23	31	25
USA	8	16	7	15

Forrás: The I. I. F. Bulletin, New York, 1950. szeptember 18., 26. old.

Fő kiviteli cikkek a juta, pamutárú, csillámpala, tea, shellak és földimogyoró.

1946-ban az indiai kormány számos stratégiai nyersanyag — így a mangánérc, berilium, titánérc — kivitelét betiltotta. Az amerikai imperialisták az indiai éhséget kihasználva, számukra fontos stratégiai nyersanyagok szállítását erőszakolták ki.

Az elnyomott és kizsákmányolt tömegek ellenállása mindjobban erősödik, sztrájk- és parasztmozgalmakban jut kifejezésére. Az indiai felszabadító mozgalom élén az indiai Kommunista Párt áll, amely részletes programtervezetét 1951. április 29-én hozta nyilvánosságra és amely így végződik:

„A Kommunista Pártnak az a meggyőződése, hogy a közeljövőben India is elfoglalja helyét a világ nagy nemzetainak sorában, mint győzelmes népi demokratikus ország, és elindul a béke, a virágzás és a boldogság útján.”